

V.O.B.o.W.

nr. 84 – december 2014

België-Belgique
P.B.
8800 Roeselare 1
BC 6675
P 409155

WEST-VLAAMSE ARCHEOKRANT

West-Vlaamse Archeokrant: Driemaandelijks tijdschrift, jaargang 22,
afgiftekantoor Roeselare, Uitgever: V.O.B.o.W. vzw & WAR

Ondernemingsnummer: 414135857

Maatschappelijke zetel: Bergeikenstraat 48, 8800 Roeselare
Verantwoordelijke uitgever en verzending: Jozef Goderis
Bergeikenstraat 48, 8800 Roeselare (Rumbeke), 051/22.27.20

SPIEGELTJE, SPIEGELTJE AAN DE WAND ...

De studie van een spiegelvondst uit Harelbeke binnen het kader van het project 'Stap voor Stap'

Tim Clerbaut

De regio Zuid-West-Vlaanderen is in archeologische termen een zeer rijke regio met vondsten uit diverse periodes van het menselijk bestaan. Sinds de jaren '50 zetten vele vrijwilligers, instellingen, verenigingen en bedrijven zich in om de ondergrond van deze regio te onderzoeken naar sporen uit het verleden. Dit leverde ondermeer een grote hoeveelheid vondsten op uit de steentijden, de metaaltijden maar vooral de Romeinse en (post-)middeleeuwse periode.

Vele vondsten zijn gelukkig na al die jaren nog in de regio bewaard gebleven en vormen onmiskenbaar de getuigen van een rijk archeologisch verleden. De bewaring van deze collecties naar de toekomst toe, vormt een belangrijke en lastige uitdaging. Om verder verlies van stukken en kennis tegen te gaan, loopt sinds 2012 het Ten Gronde project waarbij in totaal 13 partners de handen in elkaar hebben geslagen om deze uitdagingen samen aan te pakken.

Ondertussen werden al grote delen van de verspreide collecties in de regio opnieuw van onder het stof gehaald, geregistreerd en

herverpakt. Eens te meer wordt het enorme potentieel van deze collectie duidelijk nu deze (opnieuw) eenvoudiger beschikbaar wordt voor verdere studie en publieks-projecten.

Eén van deze collecties is de collectie van de Stad Harelbeke. Onder impuls van verschillende lokale en externe partners werd in 2013 het 'Stap voor Stap'-project opgestart met als doel de beschikbare collectie opnieuw naar een breder publiek te ontsluiten. Dit leidde eind 2013 tot het gelijknamige publieksboek (zie ook de boekbespreking pagina 188-189).

Fig. 1. De spiegelvondst van Harelbeke (voor en na behandeling) kreeg opnieuw zijn oude glans terug.

Fig. 2. De voor- en achterzijde van een gelijkaardig spiegelkje aangetroffen in Nijmegen © Artefacts

Tijdens de materiaalstudie voorafgaand aan de publicatie werden verschillende vondsten opnieuw bekeken en behandeld. Speciale aandacht ging ondermeer naar het materiaal afkomstig uit de grote offerkuil (zgn. *favissa*) die tijdens graafwerken in de jaren '60 werd aangesneden en een grote hoeveelheid pijpaarden beeldjes, kleine votiefbekertjes en een veelheid aan andere offergaven aan het licht brachten. Onder deze vondsten bevonden zich ook enkele fragmenten die in het depot onder het nummer HAR-3452 werden teruggevonden. Verschillende fragmenten leken bovendien te passen waardoor beslist werd het geheel te gaan verlijmen. De donkergroene kleur liet vermoeden dat het om fragmenten van een bronzen plaatje ging. Bij het chemisch reinigen van de vondst kwam er vanonder het stof en de donkergroene patina een glinsterend zilverkleurig oppervlak aan het licht (zie figuur 1).

Het bronzen schijfje met een diameter van ca. 8,3cm heeft dan ook een 'vertind' of 'verzilverd' oppervlak wat tot nog toe niet eerder werd opgemerkt. Het helpt de vondst niet als een sierschijf maar wel als een klein handspiegelkje te interpreteren. Dergelijke luxueuzere spiegelkjes komen niet zo frequent voor en archeologen vinden ze vooral in rituele context zoals graven. Zo kwamen ondermeer in Nijmegen (NL, zie

figuur 2) maar ook in Bavay (F) gelijkaardige vondsten aan het licht. Typerend voor dit spiegeltype is de omlopende rij van vrij regelmatige perforaties langsheen de rand. Naast een decoratieve functie kunnen deze gaatjes mogelijk ook als bevestigingshulp zijn gebruikt.

Dat een dergelijke vondst in graven wordt meegegeven hoeft niet te verbazen. De Romeinen waren dan ook erg gesteld op hun persoonlijke hygiëne. Naast spiegelkjes komen ook regelmatig zalfplaatjes, oorlepelkjes of parfumsflesjes voor in graven van zowel mannen als vrouwen.

Naast de functie als spiegel had deze mogelijk ook een symbolische waarde. Tot op de dag van vandaag spelen spiegels een belangrijke rol in tradities rond magie en bijgeloof. Zo zou het breken van een spiegel zeven jaar ongeluk met zich meebrengen of zouden kwade geesten zoals vampiers zelfs geen spiegelbeeld hebben. Dat de vondst van Harelbeke in een symbolisch geladen offerkuil terecht is gekomen hoeft ons dan ook geen zins te verbazen.

In het voorjaar van 2015 kan je zelf eens een kijkje komen nemen in deze Romeinse spiegel. Dan stelt het 'Stap voor Stap'-project namelijk tentoon.

Wil je meer weten over het registratieproject Ten Gronde?

Contacteer Tijs De Schacht, coördinator regionaal collectie- en depotbeleid voor Overleg Cultuur Regio Kortrijk. Je kan Tijs mailen via tijs@uitinregiokortrijk.be of bellen via 056 24 16 16.

Wil je verder kennismaken met de vondsten uit het rijke verleden van Harelbeke?

Bezoek dan zeker de tentoonstelling die vanaf 12 maart tot 19 april het Peter-Benoitmuseum in Harelbeke verovert. Deze tentoonstelling komt ondermeer tot stand met financiële steun van de Stad Harelbeke, de provincie West-Vlaanderen en FORTVNA: Archeologie, Erfgoedontsluiting & Educatie. Voor meer informatie kan je ondermeer terecht op het nummer 0472463895.